

Анатолій Павлович Радзіховський: до 70-річчя від дня народження

Мистецтво лікування є вершиною гуманітарної діяльності людини. Воно несе місію творіння добра та захисту життя хворого, це — квінтесенція духовності, а також і величезна відповідальність, яку не можна переоцінити

А.П. Радзіховський

Відомий хірург, вчений, педагог та митець, Заслужений діяч науки та техніки України, заслужений художник України, лауреат Державної премії України в галузі науки та техніки, академік АНУ,

доктор медичних наук, професор Анатолій Павлович Радзіховський народився 20 лютого 1942 р. у грізні дні війни, в багатодітній родині офіцера-артилериста Радянської армії Павла Олександровича Радзіховського й вчительки молодших класів Катерини Кирилівни Дунаєнко-Радзіховської, у Тальному на Черкащині. Під час німецьких бомбардувань у період Корсунь-Шевченківської битви, у півторарічному віці переніс втрату двох старших братів й сам був поранений. Після повернення з фронту батька, інваліда Великої Вітчизняної війни, сім'я переїхала в Поліське, що на півночі Київщини. Тут А. Радзіховський закінчив 8 класів, а згодом — вечірню середню школу й водночас — зооветеринарний технікум. Ще з дитинства був схильний до малювання. Після призову в 1961 р. служить матросом, а надалі — старшиною на Північному та Балтійському військово-морських флотах. У розпалі Карибської кризи приймає участь у морському забезпеченні випробувань атомної зброї на Новій Землі. 1963 р. А.П. Радзіховського зараховано слухачем Ленінградської військово-медичної академії. Диплом лікаря майбутній хірург отримує 1970 р. у Київському медичному інституті ім. О.О. Богомольця. Найбільший етичний та професійний вплив на нього ще у студентські роки справили видатні хірурги М.С. Коломійченко, В.Д. Братусь, М.М. Ковальов, М.І. Іщенко. З 1970 р. Анатолій Павлович працює лікарем-хірургом у Димері на Київщині, водночас вдосконалюючись в інтернатурі на кафедрі факультетської хірургії Київського медичного інституту ім. О.О. Богомольця під керівництвом професора Г.М. Матяшина. Вже в ці роки вдосконалюється у науковій медичній графіці, ілюструючи книгу Г.М. Матяшина та співавторів «Ускладнення при апендектомії».

1974 р. розпочинається клінічний вишкіл А.П. Радзіховського під керівництвом видатного хірурга академіка О.О. Шалімова. У 1974 р. Анатолій Павлович обирається за конкурсом молодшим, а у 1977 р. —

старшим науковим співробітником відділу хірургії печінки та підшлункової залози Науково-дослідного інституту клінічної та експериментальної хірургії. У 1979 р. — успішно захищає кандидатську дисертацію «Одномоментна панкреатодуоденальна резекція при раку головки підшлункової залози та періампулярної зони». 1986 р. висококваліфікований хірург-панкреатолог захищає докторську дисертацію «Лікування нориць підшлункової залози», а 1987 р. — видає монографію з цих питань із власними ілюстраціями.

Вагомим доробком А. Радзіховського стає «Атлас операцій на печені, желчних путях, поджелудочної железе і кишечнику», виданий 1979 р. у Москві видавництвом «Медицина» у співавторстві з О.О. Шалімовим і В.М. Полупаном. Анатолій Павлович — автор понад 900 ілюстрацій. Атлас було відзначено 1980 р. срібною медаллю Міжнародної книжкової виставки в Лейпцигу.

2005 р. завершується видання унікального 2-томного «Атласу операцій на органах травлення», створеного О.О. Шалімовим та А.П. Радзіховським (видавництво «Наукова думка»). Для цього атласу, відзначеного 2006 р. першою премією в номінації «Краща книга року», Анатолій Павлович, наслідуючи приклад своїх попередників І. Буяльського та В. Войно-Ясенецького, виконав 4450 наукових ілюстрацій!

У 1986 р. А.П. Радзіховському за «Розробку, теоретичне обґрунтування та клінічне впровадження нових методів оперативного лікування, детоксикації і реабілітації хворих із захворюванням печінки та жовчовивідних шляхів» присуджено Державну премію УРСР в галузі науки й техніки. Грошову винагороду премії переахував до Фонду ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

1989 р. А.П. Радзіховського було обрано за конкурсом завідувачем кафедри хірургії № 1 Київського державного інституту удосконалення лікарів (нині — кафедра загальної та невідкладної хірургії Національної медичної академії післядипломної освіти (НМАПО) ім. П.Л. Шупика).

Вчений, який керує цією кафедрою та школою понад 22 роки, очолив її слідом за видатними хірургами М.С. Коломійченко, В.Д. Братусем, В.Й. Акімовим, Д.С. Скрипниченко. Наприкінці 2011 р. відзначили 75-річчя кафедри. Відбулася змислова науково-практична конференція, присвячена цій даті. Вітаючи співробітників кафедри та учасників конференції ректор НМАПО академік НАМН України Ю.В. Вороненко відзначив «Як провідна лікуваль-

ний заклад, кафедра надає допомогу тисячам тяжкохворих щороку. Маємо її славу й багату історію, гідне сьогодення й велике майбутнє». Створено логотип і унікальний музей кафедри.

Упродовж періоду керівництва кафедрою Анатолій Павлович успішно розробляє проблеми хірургічної гепатології, панкреатології та інші аспекти абдомінальної хірургії. Ним запропоновано класифікацію панкреатонориць, розроблено діагностичний алгоритм захворювань панкреатодуоденальної зони, сформульовано основні положення медичної реабілітації хворих. Понад 10 років під науковим патронатом кафедри, на базі хірургічних відділень Київської міської клінічної лікарні № 6 успішно працює Міський клінічний центр гострої кишкової непрохідності. Тут проліковано біля 2000 пацієнтів, зі зниженням післяопераційної летальності у 3 рази, що краще за світові показники.

А.П. Радзіховський — автор і співавтор 420 наукових праць, серед яких 48 монографій і посібників, 2 двотомних хірургічних атласи світового гатунку, медичний словник, 52 патенти та авторських свідоцтва, 16 методичних рекомендацій. За 40 років хірургічної діяльності виконав понад 25 тис. операцій.

Щороку в хірургічних відділеннях лікарні виконується близько 3500 оперативних втручань, серед них співробітниками кафедри — понад 700, хірургічна активність становить 72,4%. У клініці впроваджено сучасні методи діагностики, здійснюються реконструктивні операції за сучасними методиками, впроваджено гіпербаричну оксигенацію, гемо- та ентросорбцію, плазмаферез, нові способи лікування варикозної хвороби, лікування гнійних ран із використанням апікаційних сорбентів. Підготовлена до друку фундаментальна монографія з проблеми кишкової непрохідності.

Потужний науково-педагогічний розвиток кафедри за останнє десятиріччя уможливив створення ще двох нових кафедр НМАПО: у 2006 р. — кафедра хірургії та судинної хірургії (перший завідувач — професор О.Є. Бобров), а у 2007 р. — кафедра комбустіології та пластичної хірургії (завідувач — професор Г.П. Козинець).

А.П. Радзіховським створена сучасна хірургічна школа. Під його керівництвом виконано 5 докторських та 13 кандидатських дисертацій. Плідними є спільні наукові та практичні розробки кафедри у співпраці з хірургічними службами Київської міської клінічної лікарні № 6, яку очолює

заслужений лікар України, доктор медичних наук, доцент кафедри В.В. Крижевський.

Серед монографій А.П. Радзіховського можна виокремити такі як: «Хирургия печени» (1985), «Свищи поджелудочной железы» (1987), «Лимфогенная детоксикация» (1989), «Острый панкреатит и его осложнения», «Релапаротомия» (2001). Публіцистичні монографії «Человечество против человека» (2002), «Общая патология человека» (2006), «Счастье жить» (2007) розкрили його літературний талант. Особливо слід відзначити 2-томне видання хірургічних атласів (2003–2005), створених вченим, популярне у багатьох країнах світу.

На сьогодні у складі кафедри 3 професори, 5 докторів медичних наук, 5 доцентів, 2 асистенти, 3 заслужених лікарів України. На кафедрі впродовж останніх 15 років працювали доктори медичних наук О. Бобров, В. Білий, Г. Козинець, П. Гордійчук, кандидати медичних наук В. Бабенко, Ю. Васильчук, В. Зуб, І. Кебуладзе,

Ю. Клінус, І. Левкович, Р. Процюк, Л. Сюта, П. Тураєв. Вихованцем кафедри є завідувач кафедри хірургії Тернопільської медичної академії Ю.С. Семенов.

Поряд із науковою та хірургічною роботою А.П. Радзіховський плідно займається й живописом, водночас є заслуженим діячем науки та техніки і заслуженим художником України, він автор понад 350 живописних робіт в усіх жанрах та науково-графічних праць, учасник 23 персональних, а також багатьох всеукраїнських та міжнародних виставок.

За плідну багаторічну працю в галузі охорони здоров'я, науки, педагогіки, культури та мистецтва А.П. Радзіховського відзначено орденом «За заслуги» III ступеня, Св. князя Володимира III, II та I ступеня, орденами Миколи Пирогова, Михайла Ломоносова, Велика Перемога (Росія). Має почесні грамоти Верховної Ради України, Кабінета Міністрів України, Міністерства охорони здоров'я України, Міні-

стерства культури України, Міністерства оборони, Міністерства надзвичайних справ, Міністерства внутрішніх справ, президентів Хорватії та Азербайджану. Анатолій Павлович — відмінник охорони здоров'я, винахідник ЄСРП, член президії правління Українського фонду культури, президент Товариства «Україна-Хорватія» і член Національної спілки художників України.

На 70-річному життєвому шляху професора А.П. Радзіховського 55 років віддано трудовій та 42 роки — хірургічній, науковій, педагогічній та громадській діяльності. Попереду нові творчі та наукові здобутки, узагальнення та осмислення горизонтального творчого лану, який зорвав цей талановитий майстер у хірургії та мистецтві. Зичимо шановному ювілярові, провіднику потужної наукової школи, лікарю від Бога, художнику та публіцисту міцного здоров'я, подальшої творчої наснаги на довгі роки життя.

Реферативна інформація

Алкогольна та наркотична залежність дітей та підлітків: шляхи подолання проблеми

Не потрібно бути медичним працівником, щоб розуміти, що зловживання алкоголем не зумовлює позитивного впливу на здоров'я людини, а на організм дитини чи підлітка алкогольні напої, незалежно від міцності, і, тим більше, наркотики — спричиняють вкрай руйнівну дію. В Україні, де майже 30% першокласників мають ті чи інші хронічні захворювання (а такі чинники, як гіподинамія, стресові ситуації, неналежна якість харчування та інші сприяють його погіршенню в подальшому), все більшої важливості набуває ще одна проблема — алкогольна та наркотична залежність дітей та підлітків. Увійшли в моду досить небезпечні енергетичні напої, не є винятком вживання, в тому числі дітьми та підлітками, психоактивних речовин, галюциногенних грибів тощо.

12 січня 2012 р. у місті Києві відбулася прес-конференція щодо цього питання, під час якої провідні фахівці не лише розглянули медичні, соціальні та психіатричні аспекти проблеми, але й надали конкретні практичні поради, зорієнтували дітей, підлітків та їх батьків, куди в разі необхідності можна звернутися за допомогою і підтримкою. Адже потрібно не лише констатувати ситуацію, а запропонувати необхідні медичні та реабілітаційні послуги, які, слід відзначити, сьогодні є доступними для кожного, хто їх потребує.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, причиною майже 5% усіх смертей серед чоловіків віком 15–20 років у країнах Європи є вживання алкоголю. **Валентина Залеська**, перший заступник начальника Головного управління охорони здоров'я Київської міської державної адміністрації (КМДА), надела дані масштабного дослідження, проведеного в Україні декілька років тому. Відповіді підлітків на запитання щодо вживання спиртних напоїв були приголомшливими: майже 50% юнаків та 30% дівчат робили це щоденно. Звісно, підлітки 15–18 років по суті це діти, які не повною мірою усвідомлюють своє майбутнє. Проте будь-який алкоголь токсичний для дитячого і підліткового організму і впливає на всі його функції та системи органів.

За словами головного позаштатного спеціаліста Головного управління охорони здоров'я КМДА за спеціальністю «Токсико-

логія» **Бориса Шеймана**, гострі передозування у дітей, зумовлені саме тривалим вживанням алкогольних чи наркотичних речовин, у клінічній токсикології відзначають досить рідко. Частка дівчат-підлітків із гострим передозуванням стійко преважує над такою серед юнаків.

На думку головного лікаря Київської міської наркологічної клінічної лікарні «Соціотерапія», головного позаштатного спеціаліста Головного управління охорони здоров'я КМДА за спеціальністю «Наркологія» **Володимира Ярого**, значною проблемою є достатньо низький рівень поінформованості населення й відсутність ставлення соціуму до алкоголізму як до хвороби. У разі своєчасного звернення проблему можна подолати за допомогою лише психотерапевтичних інтервенцій, але (свідомо чи ні) далеко не всі батьки звертаються за допомогою для своєї дитини. При цьому алкогольна та наркотична залежність є складними і комплексними захворюваннями, які необхідно лікувати.

Перш за все — наркологічна служба має бути абсолютно прозорою, відкритою і зрозумілою для пацієнтів. Сьогодні у місті Києві працюють цілодобові наркологічні приймальні відділення (які по суті не є медичними закладами, що з психологічної точки зору є більш бажаним для зазначеного контингенту пацієнтів), у яких працюють лікарі-наркологи, психологи, соціальні працівники, створено цілодобову диспетчерську службу, звернувшись до якої можна отримати всю необхідну інформацію.

У 5 адміністративних районах міста Києва функціонують «Клініки, дружні до молоді», анонімні для кожного, хто цього забажає, та доступні й дружні щодо дитини чи підлітка (планується, що у I кварталі 2012 р. така послуга буде доступною у всіх адміністративних районах столиці). Фактичний вік пацієнтів таких клінік — із 12–14 до 24 років. Про роботу однієї з них розповіла заступник головного лікаря Дитячої клінічної лікарні № 7 **Ольга Герасимчук**. За півроку існування клініки до неї звернулися за допомогою 112 підлітків та осіб молодого віку, причому деякі з них після відвідування привели на консультацію своїх друзів і навіть батьків. У відділенні, яке, до речі, приймає всіх бажаючих незалежно від місця проживання, працюють терапевт, дерматолог, уролог, психолог, соціальний працівник.

Фахівці впевнені: діти звертаються до алкоголю чи наркотиків тоді, коли їм ні до кого більше звернутися, тому батьки, вчителі, працівники соціальних служб не повинні бути байдужими до дітей, адже діти — це наше майбутнє. Тільки спільними зусиллями можна розірвати порочне коло і подолати хворобу.

Івета Шербак